

UPOTREBA SOFTVERA SAUNDZ U NASTAVI ENGLESKOJ JEZIKU

REZIME: Savremeno doba nam donosi mnoge promene, među kojima je i sve češća primena računara u nastavi jezika. Računari i internet uvode nov komunikativni pristup u jezičkoj nastavi. Cilj ovog rada jeste da ukaže na to kako upotreba softvera Saundz može da modernizuje nastavu i olakša učenje američkog izgovora engleskog jezika. Ono što je revolucionarno u vezi sa tim softverom je to što grafički prikazuje položaj govornih organa prilikom artikulacije. Softver obuhvata sve što je neophodno da bi se naučio pravilan izgovor: osnove fonološkog sistema engleskog jezika, izgovor reči i mogućnost vežbanja izgovora. Ovaj rad je teorijsko-metodološki i koristi analitičko-deskriptivni pristup.

KLJUČNE REČI: *fonologija, izgovor, metoda, nastava, softver, EFL učenik.*

I. Uvod

U ovom radu autorka nastoji da nađe efektnan metod podučavanja pravilnog izgovora engleskog jezika kod koga se EFL (engleski kao strani jezik) učenik neće ustručavati da izgovara glasove i reči. Tradicionalno podučavanje pravilnog izgovora uglavnom nije plodonosno zato što EFL učenici ne vole da izgovaraju reči pred drugim učenicima. Kako učenici koriste individualno softver Saundz, i uz pomoć mikrofona sami snimaju izgovor, ovaj metod im omogućuje da se oslobode prilikom izgovaranja reči, a samim tim vežbaju i uče izgovor. U ovom radu autorka, isto tako, nastoji da podrži pristup nastavi u kome su učenici motivisani jer se uklapa u njihovu svakodnevicu. Motivacija učenika poraste kada upotrebljavaju internet aplikaciju kao što je ovaj softver, ali isto tako i zbog či-

njenice što je samostalno upotrebljavaju. Ono što je najvažnija prednost takve nastave je to što učenici napreduju prema svojim sposobnostima. Ovim autorka još jednom ukazuje na prednost nastave u kojoj je subjekat učenik a ne nastavnik.

Ovaj rad je jedinstven baš zbog samog softvera Saundz. Do sada nije postojala internet aplikacija koja podučava izgovor engleskog jezika koristeći grafički prikaz položaja govornih organa prilikom artikulacije. Softver Saundz na veoma stručan i pažljivo osmišljen način podučava američki izgovor engleskog jezika. Autorka nastoji da uz pomoć ilustracija opiše taj softver i sve njegove prednosti. Jedna od najvažnijih prednosti softvera Saundz je u tome što učenik može da čuje snimak svog izgovora i uporedi ga sa ostalim izgovorima koje softver nudi. Na taj način učenici dobijaju povratnu informaciju i motivacija za učenjem raste. Isto tako, učenici mogu opet da snime svoj izgovor i uporede snimak sa prethodnim i na taj način uoče svoj napredak. Time se podstiče samostalna evaluacija kod učenika, koja povoljno utiče na njihovu motivaciju. Takođe, prednost softvera Saundz je u tome što sadrži izgovor zasebnih glasova, kao i minimalnih parova, što pomaže učenicima da bolje shvate fonologiju engleskog jezika, a samim tim i popravu izgovor. Pri kraju ovog rada objašnjeni su i uslovi koji treba da budu zadovoljeni kako bi taj softver mogao da se upotrebljava u nastavi.

II. Računari u nastavi jezika

Računari se upotrebljavaju u nastavi jezika još od 1960. godine. Do pre otprilike dve decenije veoma mali broj obrazovnih ustanova je koristio računare u nastavi (Healey i Warchauer, 1998). Danas je to sve češća praksa. Otkriće interneta olakšalo je proces učenja tako što se vrlo brzo i lako dolazi do informacija, što je pomoglo i učenju stranog jezika. Uz pomoć interneta ljudi mogu da razgovaraju sa izvornim govornicima stranog jezika, pa mogu uspešnije da uče pišući i čitajući na tom stranom jeziku. Ta interakcija je uvela nov komunikativni pristup u nastavi jezika (Kern i Warchauer, 2000).

Osim interneta, komunikativni pristup u nastavi omogućuju i specijalizovani softveri. Upotreba softvera nije nova grana lingvistike, ali je svakako efektan nastavni pristup koji se uklapa u svakodnevne navike modernog doba. Upotreba softvera u učenju jezika otvara nam nove

uglove posmatranja samog jezika (Granger, Hung i Petch-Tyson, 2002). Softveri pomažu osobama koje uče novi strani jezik, ali i nastavnicima jezika da poboljšaju i modernizuju svoju nastavu. Svaka audio-vizuelna metoda olakšava razumevanje novog jezičkog elementa, osigurava spontanost i učenici lakše pamte gradivo.

Moderna nastava se zalaže za individualni oblik rada, pri čemu je učenik subjekat a ne objekat kao kod tradicionalnog načina rada. Kada je učenik subjekat u nastavi on je u mogućnosti da pokaže svoje znanje i veštine. Upravo taj oblik rada nam omogućuju računari, jer se on uklapa i u navike savremenog doba, a to su samostalno prikupljanje informacija i mogućnost učenja bez obzira na to gde se osoba nalazila. S druge strane, kod tradicionalne nastave učenici moraju da budu na istom mestu u isto vreme. Savremeni pristup u procesu učenja pomaže učeniku da ume da razlikuje bitno od nebitnog, da traži i nalazi važne informacije, da samostalno razmišlja i zaključuje i da rešava probleme (Đorđević, 2003).

CALL (kompjuterski potpomognuto učenje jezika) je moguća metoda ukoliko je nastavni kadar informatički kompetentan i učionice opremljene savremenom opremom. Ipak, upotreba te metode u velikoj meri zavisi i od motivacije nastavnika. Nastavnici bi trebalo da uvide prednosti rada za računarom, koji je plodonosno didaktičko sredstvo i olakšava i menja dosadašnji pristup u podučavanju jezika. Nastavnik nije više samo predavač nego i organizator nastave i partner u neposrednoj komunikaciji. Ipak, važno je da se napomene da računar treba posmatrati samo kao nastavno sredstvo a ne kao zamenu za nastavnika.

III. Osnove fonologije i američki izgovor engleskog jezika

Računari mogu da pomognu prilikom usvajanja pravilnog izgovora, koji je uvek bio najteži deo učenja engleskog jezika. Mnogi EFL učenici savladaju gramatička pravila i usvoje adekvatan rečnik, ali ne upotrebljavaju pravilan izgovor. Svakako, upotreba izgovora zavisi i od toga kada je osoba počela da uči strani jezik, da li još kao dete ili u nekom drugom životnom dobu. Da bi se savladao pravilan izgovor, ono što je na prvom mestu bitno jeste da učenici poznaju fonologiju jezika koji uče. To je važno zato što se vrlo često fonologija stranog jezika u velikoj meri razlikuje od fonologije izvornog jezika. U engleskom jeziku glasovi se često ne podudaraju sa njihovim ortografskim prikazom. Engleski jezik

ima 40 glasova i broj samoglasnika i suglasnika zavisi od dijalekta, tj. podneblja u kojem se jezik upotrebljava.

Kako softver Saundz podučava pravilan izgovor engleskog jezika, potrebno je razjasniti osnove fonologije. Fonologija jezika ima tri aspekta – osim glasova postoje akcenat i intonacija. Važno je da se napravi razlika između izgovora i akcenta. Izgovor se odnosi na to kako govornik postavi usta i jezik dok izgovara neku reč, tj. način na koji kaže neku reč. Akcenat se razlikuje u zavisnosti od toga u kojoj državi ili podneblju živi govornik. Akcenat može da utiče na izgovor, ali i osobe istog podneblja mogu da imaju različit izgovor. Neki ljudi akcentuju samoglasnike koje drugi ljudi obično ne akcentuju. Isto tako, postoje govornici koji neke reči ne izgovaraju jasno, za razliku od ostalih govornika. Intonacija zavisi ne samo od dijalekta govornika nego i od njegovog raspoloženja ili stava.

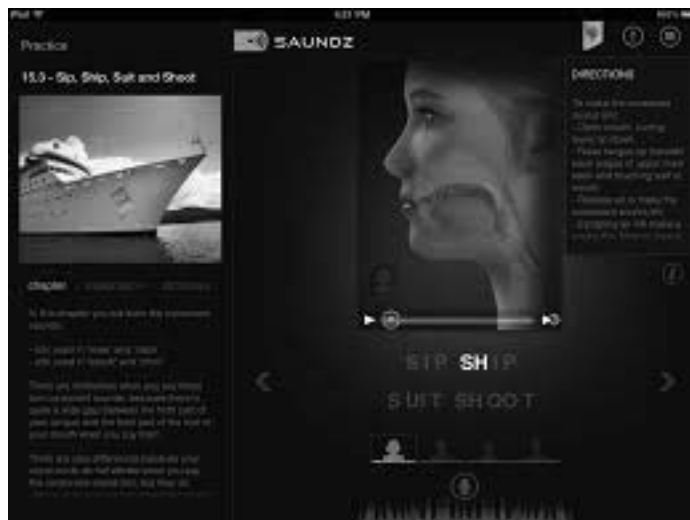
Pošto softver Saundz koristi američki izgovor engleskog jezika treba napomenuti da i u SAD postoje različiti dijalekti. Ti dijalekti ne zavise samo od podneblja nego i od toga da li su govornici obrazovani ili nisu i da li se jezik koristi u zvanične (npr. u poslovnoj komunikaciji) ili nezvanične svrhe (npr. u svakodnevnom razgovoru). Dijalekt obuhvata, osim izgovora, gramatiku i vokabular, tj. različiti dijalekti sadrže razlike ne samo u izgovoru nego i u gramatici i vokabularu.

Američki izgovor engleskog jezika koji se najčešće upotrebljava u nastavi engleskog jezika kao stranog jezika je takozvani opšti američki izgovor (*General American Pronunciation*), koji se uglavnom upotrebljava na Srednjem zapadu SAD i na televiziji među voditeljima. Nastao je radi standardizacije američkog izgovora engleskog jezika. Unutar američke nacije taj izgovor je najprihvaćeniji i najneutralniji. Softver Saundz upotrebljava opšti američki izgovor, ali i druge izgovore koji se upotrebljavaju u SAD i Kanadi. Na taj način učenik je u prilici da čuje raznolikost u izgovaranju reči. Ono što takođe doprinosi toj raznolikosti je to što svaku reč izgovaraju četiri izvorna govornika različite starosne dobi i pola.

IV. Kako softver Saundz pomaže u učenju pravilnog američkog izgovora engleskog jezika

Pravilan izgovor reči nekog jezika veoma je važan i u svakodnevnoj i u poslovnoj komunikaciji. Ukoliko se neka reč ne izgovori pravilno učesnici razgovora mogu pogrešno da protumače govornika. Do grešaka u izgovoru najčešće dolazi usled negativnog transfera iz maternjeg jezika zbog razlike u fonološkim sistemima.

Softver Saundz pomaže učenicima da savladaju američki izgovor engleskog jezika. Ono što razlikuje ovu aplikaciju od drugih je to što upotrebljava virtuelnu nastavnicu, tj. njenu glavu sa grafičkim prikazom govornih organa u toku procesa stvaranja glasova. Taj proces na virtuelnoj nastavnici se vidi iz profila (slika 1). EFL učenici gledaju video-klip na kome se jezik pomera, kao i ostali govorni organi prilikom artikulacije glasova. To je veoma važno, posebno kada su u pitanju glasovi koji ne postoje u srpskom jeziku. Na taj način EFL učenici mogu da nauče kako i u kom položaju govorni organi treba da se nalaze prilikom izgovora određenih glasova.

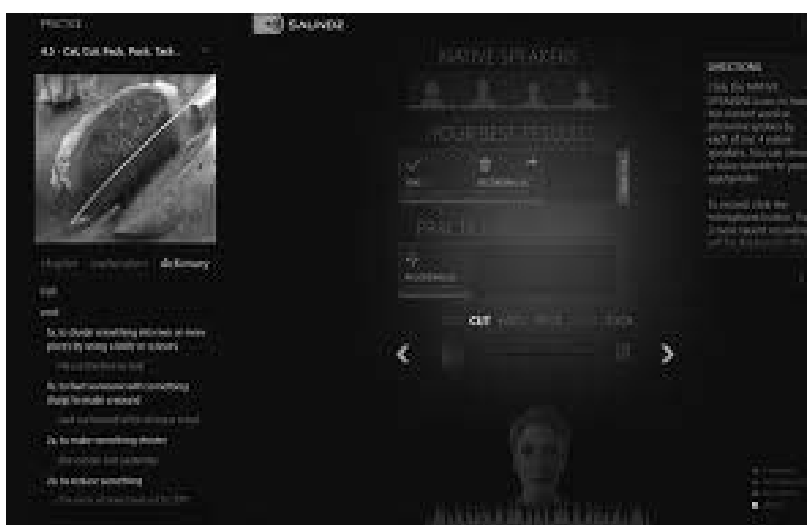

Slika 1.

Uz pomoć ovog softvera može da se uči jedan po jedan glas, što EFL učenicima omogućava da se upoznaju sa osnovama engleske fonologije

i vežbaju zasebne glasove sve dok ne nauče da ih kombinuju u rečima. Osim glasova može da se uči i izgovor zasebnih reči. Nakon što se ukuca reč, na levoj strani se pojavi njena definicija ili definicije, a na desnoj kako se ta reč izgovara (slika 1). Četiri izvorna govornika izgovaraju reči tako da učenik može da sluša glasove muškaraca i žena različite starosne dobi.

Ono što je takođe dobra strana ovog softvera je to što učenici mogu da snime reči koje izgovore i uporede ih sa drugim izgovorima i na taj način sami sebe isprave (slika 2). Na taj način podstiče se samostalna evaluacija kod učenika. Učenici takođe mogu da vežbaju izgovor i opet ga snime i uporede stare snimke sa novim kako bi videli napredak.

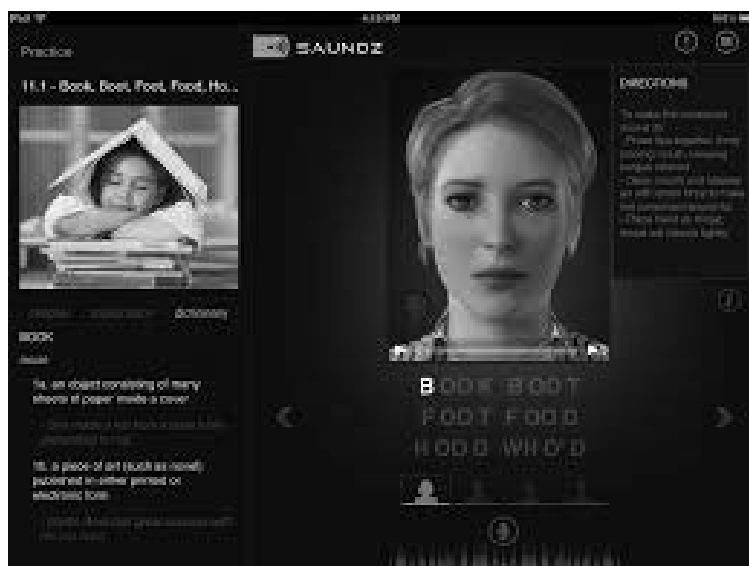

Slika 2.

„Minimalni parovi su takođe jedna od osnova Saundzovog pristupa učenju engleske fonologije. U engleskom jeziku, minimalni parovi odnose se na parove glasova ili reči koje se razlikuju po samo jednoj fonološkoj osobini. Tako Saundz koristi parove reči koje se razlikuju u samo jednom glasu, jer se tako najbolje vide karakteristike tog glasa i učenici na stvarnom primeru mogu da shvate značaj pravilnog izgovora“ (slika 3; <http://novisad.saundz.com/osobine-sta-je-saundz/>). Neki lingvisti smatraju da je upotreba minimalnih parova zastareo pristup u nastavi i da ne podučava učenike onom što zaista treba da znaju kada je u pitanju iz-

govor (Kreidler, 1997). Međutim, u nastavi se pokazalo da ima EFL učenika koji minimalne parove izgovaraju kao iste reči (npr. *bin* i *bean*).

U srpskom jeziku ne postoji toliko glasova kao u engleskom. Srpski ne koristi neke glasove koje engleski jezik koristi kao, recimo, dugo *i* u slučaju *bin* i *bean*. Stoga je bitno da izvorni govornici srpskog jezika budu svesni minimalnih parova u engleskom jeziku, posebno onih koji koriste glasove kojih nema u srpskom jeziku. Minimalni parovi im mogu ukazati na to da će, ukoliko ne izgovore pravilno neki glas, sagovornik protumačiti tu reč kao neku potpuno drugu.

Slika 3.

V. Upotreba softvera Saundz u nastavi

U današnje vreme skoro svaka obrazovna ustanova ima računarsku učionicu. Ono što je prednost softvera Saundz je to što je jednostavan za upotrebu u učionicama u kojima se nalaze računari, koji mogu da budu bilo koji desktop računari. Potrebno je da računari imaju pristup internetu zato što je Saundz internet aplikacija, tj. ne može da bude aktivna bez interneta. Ovaj softver se ne instalira nego se putem interneta prijavljuje na nalog i tek tada softver može da se koristi. Da bi učenici mogli jasno

da čuju izgovor, kao i da mogu da snime svoj izgovor, potrebno je da svaki učenik ima slušalice sa mikrofonom.

Pokazalo se da nivo motivacije među učenicima raste kada se upotrebljavaju računari u nastavi. Prednost upotrebe ovog softvera je u tome što je na taj način oblik nastavnog rada individualni, a ne frontalni. Samostalna upotreba softvera među EFL učenicima pokazala se kao mnogo efektivnija tehnika usvajanja izgovora nego standardni metodi učenja izgovora. Razlog je u tome što učenici ne vole da izgovaraju reči i budu ispravljani od strane nastavnika pred ostalim učenicima u učionici. Kada samostalno upotrebljavaju softver mnogo su slobodniji da izgovore reči jer znaju da ih računar ispravlja, a pri tome ih ostali učenici ne čuju.

Da bi nastavnik mogao da koristi ovaj softver na svom času mora da poznaje rad na računaru. Savremeni razvoj nauke i tehnike zahteva poznavanje osnova i principa rada savremenih tehničkih sredstava. Postojeće tehnologije se neprestano menjaju, neke nestaju, a druge nastaju (Đorđević, 2003). Iako učenici samostalno koriste ovaj softver, nastavnik treba da ih nadgleda i da zna da odgovori na svako njihovo postavljeno pitanje. Nastavnik treba da prouči detaljno softver i isproba ga. Nastavni plan softvera sastoji se od 37 poglavlja i 161 lekcije, od kojih se svaka bavi posebnim glasom ili problematičnom grupom glasova. Američki izgovor engleskog jezika ima 16 vokala i 24 konsonanta. Softver Saundz sadrži i rečnik sa više od 400 definicija značenja reči koje postoje u programu, uz primere i slike.

Iako danas učenici znaju da koriste računar, nastavnik treba da proveri da li je nekom od njih potrebna obuka. Ako je potrebno, nastavnik može da dovede i stručno lice radi obuke. Učenik treba da zna sam da snimi svoj izgovor i da proveri snimak i uporedi ga sa drugim izgovorima koje softver nudi za tu, istu reč. Mogućnost snimanja izgovora i mogućnost slušanja svog izgovora na snimku je ujedno i najbolji način da se vežba izgovor. Na taj način učenici imaju povratnu informaciju i nivo njihove motivacije raste. Takođe, nastavnik ima uvid u to koliko dobro je učenik savladao izgovor.

VI. Zaključak

Da bi se poboljšala nastava engleskog jezika i olakšalo učenje izgovora, u ovom slučaju američkog izgovora engleskog jezika, upotreba softvera se čini kao dobro rešenje. To uvodi nov komunikativni pristup u nastavi i primenjuje individualni oblik rada. Zbog svoje specifičnosti, na vrlo jasan i slikovit način, softver Saundz pomaže učenicima da nauče pravilan izgovor engleskog jezika. Mane tog softvera su to što podučava samo američkom izgovoru, a ne i drugim izgovorima engleskog jezika. Isto tako, u računarskim učionicama u Srbiji obično postoji mali broj računara, tako da takva nastava zahteva manje grupe učenika. Buduća istraživanja bi mogla da se bave rezultatima upotrebe ovog softvera u nastavi ukoliko se neke obrazovne ustanove odluče da počnu da ga koriste.

Literatura

1. Bronstein, A. J. (1960). *The Pronunciation of American English - An Introduction to Phonetics*. New York: Appleton-Century-Crofts.
2. Carr, P. (2013). *English Phonetics and Phonology: An introduction*. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd.
3. Chappelle, C. (2001). *Computer Application in Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Đorđević, J. (2003). Naučno-tehnološka revolucija, informatizacija obrazovanja i nastava, *Tehnologija, informatika, obrazovanje*, br. 2, str. 46–50. Beograd / Novi Sad: Institut za pedagoška istraživanja i Centar za razvoj i primenu nauke, tehnologije i informatike.
5. Granger, S., Hung, J. i Petch-Tyson, S. (2002). *Computer learener corpora, second language acquisition and foreign language teaching*. Amsterdam: John Benjamins B. V.
6. Healey, D. i Warchauer, M. (1998). Computers and language learning: An Overview, *Language Teaching*, br. 31, str. 57–71.
7. Hirst, D. i Di Cristo, A. (1998). *Intonation Systems*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Kern, R. i Warchauer, M. (2000). *Network Based Language Teaching: Concepts and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Kreidler, C. W. (1997). *Describing Spoken English: An Introduction*. London: Routledge.

10. Saundz aplikacija za bolji izgovor engleskog; preuzeto 1. avgusta 2013. sa sajta <http://pcpress.rs/saundz-app-za-bolji-izgovor-engleskog/>.
11. Stolac, D., Ivanetić, N. i Pritchard, B. (2005). Jezik u društvenoj interakciji. U: D. Stolac, N. Ivanetić i B. Pritchard (ur.), *Zbornik radova sa naučnog skupa*, str. 547–556. Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku.
12. Šta je Saundz? Preuzeto 2. avgusta 2013. sa sajta <http://novisad.saundz.com/osobine-sta-je-saundz/>.
13. Vilotijević, M. (2003). Od tradicionalne ka informacionoj didaktici. *Obrazovna tehnologija*, br. 1–2/2003, str. 18.

THE USAGE OF SOFTWARE SAUNDZ IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

ABSTRACT: The Modern Age has brought new changes such as the usage of computers in the language teaching. Computers and the Internet have introduced a new communicative approach in language teaching. The aim of this paper is to show how the usage of the software Saundz can modernize teaching and help students learn the American English pronunciation. What is revolutionary about this software is that it uses a graphic presentation of organs during the process of articulation. The software contains everything that is necessary to learn the correct pronunciation: basics of English phonology, the pronunciation of words and pronunciation exercises. This paper is theoretical and methodological and it uses an analytical and descriptive approach.

KEY WORDS: *phonology, pronunciation, method, teaching, software, EFL student.*